

4. Materials of International scientific-practical conference Erasmus+-project-MODEHED-Modernizing-Health-Education-in-Universities. Fergana.2018, pp. 4–8, 12–15, 20–25, 29–32, 70–72, 138–140.

5. G.Benson. Competence of HEI Staff in the conctecst of internationalization of Education. DOI 10.23951/1609-624X-2017-12-85-91.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-277-7-275>

**DEVELOPMENT TRENDS AND SPECIFIC FEATURES
OF SERVICE INDUSTRIES DURING THE TRANSITION
TO THE PATH OF INNOVATIVE DEVELOPMENT**

**INNOVASION TARAQQIYOT YO‘LIGA O‘TISH DAVRIDA
XIZMAT KO‘RSATISH SOHALARINING RIVOJLANISH
TENDENSIYALARI VA O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI**

Yurnusova M. A.

*Master student, Faculty of Economics
Fergana State University
Fergana, Uzbekistan*

Yurnusova M. A.

*Magistrant, iqtisodiyot fakulteti
Farg‘ona davlat universiteti
Farg‘ona, Uzbekiston*

Iqtisodiyotni innovasion rivojlantirish sharoitida xizmatlar sohasini rivojlantirish tobora muhim ahamiyat kasb etib bormoqda. Bugungi zamonaviy sharoitlarda xizmat ko‘rsatishning ulushi keskin oshib bormoqda.

“Xizmatlar sohasi rivojlangan zamonaviy infratuzilmaga ega postindustrial iqtisodiy jamiyatda xos. Aynan rivojlangan davlatlarda ish bilan band bo‘lganlarning 60 foizidan ortiqrog‘i xizmat ko‘rsatish sohaslarida band”. Xizmatlar sohasi har bir tarmoq faoliyatini samaradorligini ta‘minlashda yuksak intellekt, zamonaviy mahorat talab qiladigan kichik bo‘g‘in, lekin global muammolarni hal qilishda asosiy zanjir vazifasini ham o‘taydi. Jahon mamlakatlarida xizmatlar sohasining yalpi ichki mahsulotdagi ulushi o‘rtacha 61 foizni tashkil etdi. Mamlakatimizda bu ko‘rsatkich 36foizdir. Lekin 86 foiz qo‘shimcha qiymat shu sohada yaratiladi. “Zamonaviy sharoitda xizmat ko‘rsatish sohasini o‘rganish prisipial ahamiyatga ega”

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev: “Viloyat, tuman va shahar hokimi o‘z hududida xizmatlar sohasini rivojlantirish dasturini tuzib, so‘zsiz amalga oshirishi kerak. Bu borada namunaviy loyihalar ishlab chiqib, moliyalashtirishga ko‘maklashish uchun tijorat banklari hududlarga biriktirildi. Barcha tumanlar kesimida aniq vazifalarni o‘z ichiga olgan hukumat qarori qabul qilish zarur”ligi to‘g‘risida ko‘rsatmalar berdi.

O‘zbekistonda xizmatlar sohasini rivojlantirish uchun imkoniyatlar, shart-sharoitlar yetarlicha, biroq rivojlanish bosqichi juda sekin bormoqda. Bunga sabab bo‘layotgan bir qancha omillar mavjud bo‘lib, ularning eng asosiylari xizmatlar sohasini jahon andozalariga mos bo‘lgan yo‘nalishlari hali O‘zbekistonga kirib kelmaganligidir, hamda mavjud sohalarda xizmatlarni boshqaruv mexanizmlari yetarlicha ishlab chiqilmagan. Eng asosiy muammolardan biri xizmatlar sohasida xizmatlar bozorini yetarli darajada rivojlanishi uchun boshqaruv mexanizmlarini zamonaviylashtirishda zarur bo‘lgan bir qancha ishlar borligidadir.

Xizmat ko‘rsatish iqtisodiyoti va turizm sohasi to‘rtinchi sanoat inqilobi rivojlanishi davrida iqtisodiy faoliyatning eng istiqbolli turlaridan biridir. Rivojlangan mamlakatlarda xizmat ko‘rsatish iqtisodiyoti tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda, xizmatlar ishlab chiqarish hajmi va ulardan daromadlar ortib bormoqda. Jahon savdo tashkiloti tasnifiga ko‘ra xizmatlar ko‘rsatish iqtisodiyoti 150 dan ortiq turli xil xizmatlarni o‘z ichiga oladi. Jumladan, biznes xizmatlari, aloqa xizmatlari, moliyaviy xizmatlar, ta‘lim xizmatlari, turizm va unga tegishli xizmatlar, transport xizmatlari, transport va dam olish hamda madaniy va sport tadbirlari singari turlari mavjud.[1]

Bundan kelib chiqib aytishimiz mumkinki hozirgi vaqtda xizmat ko‘rsatish sohasi iqtisodiy faoliyatning asosiy turi hisoblanadi. Deyarli har bir kishi u yoki bu xizmatdan foydalanadi. Raqamli iqtisodiyotning inson hayoti barcha jabhalariga ta‘sirini sezish qiyin emas. Hozirgi kunda sayyoramizning har ikkinchi aholisi internetga kirish imkoniyatiga ega va raqamli xizmat ko‘rsatish iqtisodiyoti xizmatlaridan foydalanishi mumkin, ijtimoiy tarmoqlar, turli mesendjerlar allaqachon shaxslararo muloqotning asosiy ajralmas atributiga aylangan. Dunyoning aksariyat mamlakatlarida so‘nggi uch o‘n yillikda xizmat ko‘rsatish sohasi davlatning asosiy makroiqtisodiy ko‘rsatkichlarini belgilab bermoqda. Sanoat va qishloq xo‘jaligida yangi texnologiyalarning joriy qilinishi hamda ishlab chiqarishning avtomatlashtirilishi xizmatlar sohasini bandlikning asosiy manbaiga aylanib qolmoqda. Servis sohasining rivojlanishi universal jarayon bo‘lib, oxirgi o‘n yillikda quyidagi tendensiyalar uyg‘unligi bilan belgilanadi.

1. Ijtimoiy hayot va iqtisodiyotning raqamli transformasiyasi.
2. Barqaror rivojlanish, globallashuv hamda inson parvarlashuvning ijtimoiy iqtisodiy jarayonlari.
3. Xizmat ko'rsatish tendensiyalari va gibrid maxsusotning paydo bo'lishi.
4. Hamkorlik iqtisodiyoti va birgalikdagi iste'mol iqtisodiyotining rivojlanishi [2].

Mijozlar bilan muloqotni ta'minlash uchun mobil ilovalar ayniqsa turizm va memonxona biznesida keng tarqalgan. Ular turistik mahsulotni, avia chiptalarni qidirish va sotib olishni, navigatsiya va bank xizmatlaridan foydalanishni, bronlash xizmatlarini va boshqalarni ta'minlaydi. Mobil ilovalar mijozlar bilan muloqot jarayonini imkon qadar soddalashtirish, bu o'zaro aloqani samarali va ikki tomonlama qilish uchun mo'ljallangan. Masalan, hisob balansini tekshirish va pul mablag'larini o'tkazish bo'yicha eng oddiy operasialardan boshlangan mobil banking hozirda yangi omonatlarni ochish, bank kartalarini chiqarish, pul mablalarini konvertatsiya qilish, turli hisob-kitoblarni to'lash, pul mablag'larini o'tkazish kabi juda ko'p turli xizmatlarni taqdim etadi. Shunday qilib, xizmat ko'rsatish korxonasi uchun shaxsiy mobil ilovani ishlab chiqish axborotni qo'llab-quvvatlashning muhim elementiga aylanadi. O'z mobil ilovasi mijoz bilan qulay muloqotni ta'minlaydi, yangi mijozlar sonini ko'paytirishga va mavjud mijozlarning sodiqligini oshirishga yordam beradi, brend xabardorligini ta'minlaydi, xizmat ko'rsatuvchi kompaniyaning ijobiy imidjini yaratadi, maqsadlarga erishadi va kompaniyaning missiyasini bajaradi. Yangi ilg'or texnologiyalarni joriy etish va raqamli iqtisodiyotga o'tish katta investitsiyalarni talab qiladi, ularning natijasi darhol olinmasligi mumkin. Raqamlashtirishni joriy etishning rejalashtirilgan natijasini olish uchun rivojlanish istibollari va yo'nalishlarini ko'rish uchun, iddiy tadqiqotlar talab etiladi.

Iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini taminlash, aholining turmush darajasini oshirish va samarali bandligini ta'minlashda xizmatlar sohasining har tomonlama rivojlanishi muhim masalalardan biri bo'lib hisoblanadi. Ma'lumki, hozirgi kunda rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiy rivojlanishini ta'minlash uchun xizmatlar sohasini jadal rivojlantirish eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Xizmatlar sohasi aholining barcha qatlamlarini qamrab oladi va jamiyatda sodir bo'layotgan deyarli barcha ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarga ta'sir ko'rsatadi, bu esa mazkur masalaning qanchalik muhim va ahamiyatli ekanligini ko'rsatib beradi.

Xizmatlar ko'rsatish va servis sohasini jadal rivojlantirish uchun qulay sharoit yaratish, uning iqtisodiyotdagi ulushini oshirish, xizmat ko'rsatish sohasi tarmoqlarida band bo'lganlar sonini ko'paytirish va shu asosda aholi daromadlarini oshirish hamda ichki iste'mol bozorini zamonaviy, sifatli turli-tuman xizmat turlari bilan to'ldirish maqsadida quyidagi takliflarni keltirish mumkin:

- xizmatlar ko'rsatish sohasida tadbirkorlarning faolligini yanada kuchaytirish uchun qulay shart-sharoit yaratish, jumladan, bu boradagi rasmiyatchilik to'siqlarini bartaraf etish va shu asosda xizmatlar hajmining yuqori sur'atlarda o'sishini ta'minlash hamda ularning yalpi ichki mahsulotdagi ulushini foizini ko'tarish;

- xizmatlar ko'rsatish sohasida band bo'lgan aholi sonini ko'paytirish;

- qishloq joylarda istiqomat qilayotgan aholiga ko'rsatilayotgan xizmatlar, birinchi navbatda, kommunal-maishiy, uy-joylarni ta'mirlash va qurish, suvdan foydalanish, veterinariya, qishloq xo'jalik mahsulotlarini tayyorlash va mashina-tractor parklari sohasidagi xizmatlar hajmi va turlarini yanada oshirib borish;

- an'anaviy xizmat turlari bilan bir qatorda, yangi istiqbolli -yuridik, konsalting, bank, moliya, sug'urta, lizing va baholash xizmat turlarini jadal rivojlantirish;

- mamlakatimiz korxonalarining xalqaro bozordagi xizmatlari darajasi va sifatini oshirish hamda shu asosda xizmatlar eksportini ko'paytirish;

- xizmatlar ko'rsatish va servis sohasida ishlaydigan kadrlarni tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirishni har tomonlama qo'llab-quvvatlash;

- xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish borasidagi zamonaviy daraja va tez o'sayotgan talablarga javob beradigan mutaxassislarni tayyorlash ishlariga yanada ko'proq e'tibor qaratish;

- aholi bandligining hududiy xususiyatlarini hamda xizmatlar ko'rsatish sohasida statistika ma'lumotlarini to'plash tizimini hisobga olgan holda xizmatlarning statistik, shu jumladan alohida tarmoqlar bo'yicha hisobi metodologiyasini takomillashtirish mumkin [3].

Xulosa qilib aytganda, rivojlangan mamlakatlar tajribasi ko'rsatmoqdaki, xizmat ko'rsatish sohasi sub'ektlari jamiyat taraqqiyotining barcha jabhalarida ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta'minlovchi asosiy omillardan biridir. Ushbu sohaning rivojlanishi mamlakat aholisi boyishiga, iqtisodiyot rivojlanishiga, iste'mol bozori to'yinishiga, davlat byudjeti tushumlari ko'payishiga, ishsizlik kamayishiga olib keladi.

Adabiyotlat:

1. Исмаилова, М. А. М., & Толибов, И. Ш. (2019). К вопросам методов поддержки инновационной деятельности. In *Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук* (pp. 149–154).
2. Орипов, А. А., & Уринов А. Д. (2022). Changes in the Management of the Services Sector in the Context of Digitalization of the Economy. *International Journal of Culture and Modernity*, 17, 132–138.
3. Якубжанова, Ф. Х., & Толибов, И. Ш., & Махмудова, Н. М. (2018). К вопросам развития туризма в Узбекистане. *Молодой ученый*, 7, 92–95.